

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMO
NR. I-549 8 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-P-3952**

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2019 m. lapkričio 6 d. sprendimo Nr. SV-S-1445 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 5 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIII-P-3952 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui:

1. Svarstant Įstatymo projektą, įvertinti šią aplinkybę:

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra atkreipęs dėmesį į tai, kad „lėšų, reikalingų senatvės pensijai mokėti, surinkimas ir šių pensijų skyrimas paprastai yra grindžiamas socialiniu draudimu. Socialinio draudimo įmokų mokėjimas suponuoja asmens teisę gauti atitinkamo dydžio senatvės pensiją, šis dydis negali nepriklausyti nuo sumokėtų socialinio draudimo įmokų. <...> solidarumo principo negalima aiškinti kaip įtvirtinančio įstatymų leidėjo diskreciją reguliuoti senatvės pensijų skyrimą ir mokėjimą taip, kad senatvės pensijų dydžiai, kai senatvės pensijų sistema grindžiama socialiniu draudimu, nepriklausytų arba tik menkai priklausytų nuo to, kokio dydžio įmokos buvo mokamos sudarant materialines šių pensijų mokėjimo prielaidas. Socialinio draudimo įmokų dydžiai yra pagrindas diferencijuoti senatvės pensijų dydžius“ (Konstitucinio Teismo 2002 m. lapkričio 25 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo 69 straipsnio 2 dalies, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2000 m. kovo 16 d. redakcija) 1 dalies 9 punkto ir Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio (1999 m. gruodžio 16 d. redakcija) 1 dalies 5 punkto bei 23 straipsnio (1994 m. gruodžio 21 d., 2000 m. gruodžio 21 d., 2001 m. gegužės 8 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“). Įvertinus Įstatymo projektu teikiamus siūlymus bei atsižvelgus į oficialiąją konstitucinę doktriną, manytina, kad, padidinus vien socialinio draudimo bazinės pensijos (toliau – bazinė pensija) dydį nebūtų užtikrintas konstitucinio solidarumo principo įgyvendinimas ir sumenkėtų socialinio draudimo pensijų dydžių sąsaja su pensijų socialinio draudimo įmokomis, nes bazinės pensijos dydis lemia bendrosios socialinio draudimo pensijos dalies, kuri priklauso nuo asmens įgyto pensijų socialinio draudimo stažo (toliau – stažas) trukmės, dydį. Stažas apskaičiuojamas pagal pensijų socialinio draudimo įmokas nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos, o pensijų apskaitos vienetai, kurių

vertės papildomai didinti Įstatymo projekte nesiūloma, – nuo vidutinio darbo užmokesčio šalyje. Taigi, papildomai padidinus vien bazinės pensijos dydį, asmenų, sumokėjusių pensijų socialinio draudimo įmokas nuo didesnės nei Vyriausybės patvirtinta minimalioji mėnesinė alga sumos, gaunamos socialinio draudimo pensijos didėtų santykinai mažiau.

2. Tobulinti Įstatymo projektu siūlomą teisinį reguliavimą pagal šiuos pasiūlymus:

2.1. Įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamoje Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo 8 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad bazinės pensijos dydis bus indeksuojamas „atsižvelgiant į vidutinės senatvės pensijos ir vidutinio šalies darbo užmokesčio neto dydžių santykį, indeksavimo koeficiento ir vidutinio šalies darbo užmokesčio metinio augimo tempų skirtumą, skurdo rizikos rodiklių pokyčius, valstybės biudžeto finansines galimybes“. Siekiant teisinio aiškumo, siūlytina tikslinti Įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamoje Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo 8 straipsnio 7 dalyje vartojamas teisiškai neapibrėžtas formuluotes, aiškiai nurodant, koks subjektas ir kokiais kriterijais vadovaudamasis turėtų nustatyti indeksavimo koeficiento dydį.

2.2. Įstatymo projekto 2 straipsniu siūloma nustatyti, kad nuo 2020 m. sausio 1 d. ir nuo 2021 m. sausio 1 d. bazinės pensijos dydžiui taikomas apskaičiuotas indeksavimo koeficientas didinamas tam tikru procentiniu punktu. Taigi šiame straipsnyje nustatytu būdu padidinus indeksavimo koeficientą, pagal jį turės būti nustatytas indeksuotas bazinės pensijos dydis. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad iki 2017 m. gruodžio 31 d. paskirtų netekto darbingumo (invalidumo) pensijų bendroji dalis indeksuojama taikant ne naują bazinės pensijos dydį, o indeksavimo koeficientą, t. y. šių pensijų bendroji dalis indeksuojama dauginant mokamos pensijos bendrąją dalį iš indeksavimo koeficiento (Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo 8 straipsnio 5 dalis, 45 straipsnio 5 dalis). Taigi, pritarus Įstatymo projekto 2 straipsnyje nustatytoms pereinamosioms nuostatoms, Įstatymo projekto siekis padidinti pensijas jų gavėjams nepaliestų iki 2017 m. gruodžio 31 d. paskirtų netekto darbingumo (invalidumo) pensijų gavėjų. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina Įstatymo projekto 2 straipsnį pakeisti, jame nustatant, kad netekto darbingumo (invalidumo) pensijų bendroji dalis nuo 2020 m. sausio 1 d. ir nuo 2021 m. sausio 1 d. indeksuojama taikant indeksavimo koeficientą, padidintą Įstatymo projekto 2 straipsnyje nurodytu procentiniu punktu (tokiu atveju šių pensijų bendroji ir individualioji dalys būtų indeksuojamos pagal skirtingus indeksavimo koeficientus).

2.3. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio 12 dalyje nurodyta, kad ekonominės raidos scenarijus yra ekonominės raidos apibūdinimas, pagal kurį rengiamas Lietuvos Respublikos tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas. Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje ekonominės raidos scenarijus taip pat nurodytas kaip vienas iš pagrindinių dokumentų, pagal kurį vertinama viena iš socialinio draudimo pensijų indeksavimo mechanizmo dalių – prognozuojamas trejų metų darbo užmokesčio fondo pokytis. Atsižvelgiant į tai, kad socialinio draudimo pensijų indeksavimas neatsiejamas nuo valstybės ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų galimybių, o paskutinis

ekonominės raidos scenarijus, pagal kurį rengiami tam tikrų metų valstybės ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų projektai, skelbiamas kiekvienų metų rugsėjo mėnesį, siūlytina keisti Įstatymo projekto 3 straipsnį, jame pateikiant siūlymą Vyriausybei naują socialinio draudimo pensijų indeksavimo mechanizmą pateikti Seimui kartu su 2021 metų valstybės ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų projektais, ir jį išdėstyti taip:

„3 straipsnis. Pasiūlymas Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Vyriausybė kartu su Lietuvos Respublikos 2021 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos 2021 metų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektais pateikia Lietuvos Respublikos Seimui Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo Nr. I-549 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, numatantį socialinio draudimo pensijų indeksavimo pakeitimus.“

2.4. Atsižvelgus į Įstatymo projekto svarstymo ir priėmimo procedūras Lietuvos Respublikos Seime bei įvertinus tai, kad reikės laiko tinkamai pasirengti įstatymui įgyvendinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacinėje sistemoje, siūlytina keisti Įstatymo projekto 4 straipsnyje nurodytą įstatymo įsigaliojimo datą ir vietoj 2020 m. sausio 1 d. nurodyti 2020 m. liepos 1 d.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras